

نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در انتخابات

دخالت فعال بدون جانبداری

BarzanProject.com

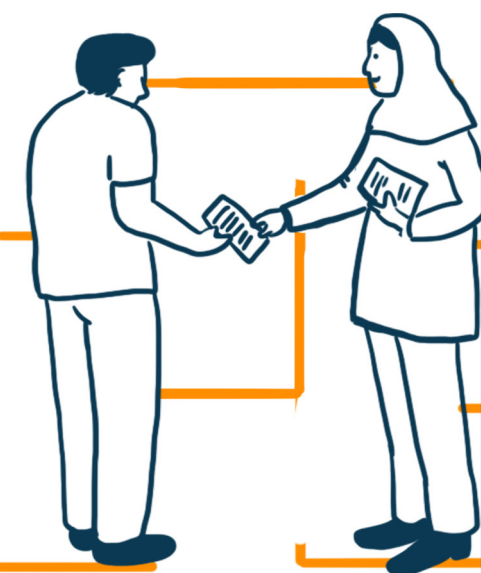

BarzanProject.com

برزن ابتکار تیمی از فعالان و فارغ التحصیلان دانشگاه‌های بین‌المللی در حوزه‌های توانمندسازی زنان، فضای زندگی و توسعه پایدار شهری و مشارکت داوطلبانه شهروندان است.

فهرست

۴	مقدمه
۴	موقعیت ویژه سازمان‌های مردم‌نهاد
۵	تسهیل مشارکت شهروندان در رای‌دهی
۵	قواعد کلی در فعالیتهای انتخاباتی
۷	پنج نقش سمن‌ها در انتخابات
۷	۱. آموزش رای‌دهندگان
۹	لیست‌های طولانی نامزدهای انتخاباتی
۹	۲. تسهیل ارتباط مستقیم مردم با نامزدها
۱۱	دعوت از نامزدها
۱۱	برگزاری مناظره بین نامزدها
۱۳	چک‌لیست برگزاری جلسات با حضور نامزدها
۱۴	۳. آموزش و همکاری مدنی با نامزدها
۱۵	۴. پیگیری مسائل در طول انتخابات
۱۵	جمع کردن امضا برای بیانیه‌های عمومی
۱۵	۵. ترغیب به رای دادن
	آیا همیشه تعداد رای‌دهندگان نمایانگر میزان مشارکت
۱۶	اعضای باهمستان است؟
۱۶	منظور از کانون‌های رای محلی چیست؟
۱۷	نقش جایابی صندوق رای در مشارکت موثر
۱۷	موضع کارکنان سازمان‌های مردم‌نهاد در روند انتخابات
۱۸	منابعی برای مطالعه بیشتر

● مقدمه

مقطعی انجام نمی‌شود، بلکه هدف دیگر آنها رسیدن به نتایجی است که برای کل جامعه و به صورت پایدار مفید باشد.

بخش مردم‌نهاد به دولت مطلوب و انتخابات آزاد و منصفانه متکی است. در شرایطی که دولت از احترام زیادی برخوردار باشد و احتمال مشارکت مردم در این روند بیشتر باشد، احتمال پیشرفت سازمان‌های مردم‌نهاد و موفقیت آنها در دستیابی به اهداف‌شان نیز افزایش می‌یابد؛ که البته باز هم در نهایت به نفع رای‌دهندگان خواهد بود. اما حتی اگر شرایط انتخاب شدن و انتخاب کردن خیلی هم مطلوب نباشد، باز هم مشارکت فعالانه افراد تحت پوشش سازمان‌های مردم‌نهاد به این سازمان‌ها امکان می‌دهد تا رای‌دهندگان را به سوی فعالیت بیشتر سوق دهند.

هیچ کاندیدای انتخاباتی از این‌که بتواند برای بخش‌هایی از حوزه انتخاباتی خود مفید باشد، ناخشنود نیست. اگر در حالت بدبینانه تنها هدف کاندیدا رای آوردن هم باشد، باز هم باید برای راضی کردن رای‌دهندگان تلاش کند. این امر از آن جهت اهمیت دارد که در چنین شرایطی، مسئولان منتخب و سیاست‌گذاران طبعاً به باهمستان رای‌دهنده توجه بیشتری خواهند داشت.

موقعیت ویژه سازمان‌های مردم‌نهاد

یکی از رازهای موفقیت سمن‌ها، اجتناب از سیاسی‌کاری است. سمن‌ها همچنین فعالیت‌های خود را بر نفع مالی گردانندگان خود متمرکز نمی‌کنند. این رویکرد به سازمان‌های مردم‌نهاد این امکان را می‌دهد که بتوانند با پشتوانه مردمی، با طیف وسیعی از افراد و گروه‌های اجتماعی در ارتباط باشند و به صورت همزمان مورد اعتماد شهروندان و صاحبان قدرت قرار گیرند.

ما نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در برنامه‌های انتخاباتی چیست؟ سمن‌ها تا چه حد می‌توانند بر روند انتخابات تاثیر بگذارند و چه اصولی را برای ارتباط با شهروندان و همچنین نامزدهای انتخاباتی باید رعایت کنند. به چه حوزه‌هایی نباید وارد شوند و بالاخره باید‌ها و نبایدهای آنها کدام است؟

بسیاری از سازمان‌های مردم‌نهاد مایل‌اند مشارکت در انتخابات را در مسیر سایر فعالیت‌های خود انجام دهند اما درباره موانع یا فعالیت‌های مجاز اخلاقی، حرفه‌ای و قانونی ممکن است به کمک و راهنمایی نیاز داشته باشند. این راهنما به پرسش‌های موجود درباره فعالیت‌هایی که

سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها) می‌توانند نقش موثری در جلب و افزایش مشارکت شهروندان در بهتر شدن شرایط زندگی‌شان داشته باشند. تنوع فعالیت این سازمان‌ها باعث شده تا ابعاد و زوایای مختلف زندگی شهروندان بیش از پیش مورد توجه قرار بگیرد. این نوع فعالیت‌ها اغلب مستلزم بسترسازی مناسب و ایجاد ارتباط نزدیک بین اعضای یک جامعه محلی (که به آن باهمستان می‌گوییم) و سایر شخصیت‌های حقیقی یا حقوقی است که به نوعی منافع‌شان به یکدیگر گره خورده است. به مجموعه افراد، سازمان‌ها و یا گروه‌هایی که به نحوی از یک فعالیت سود می‌برند یا ضرر می‌کنند ذینفع آن فعالیت گفته می‌شود.

به عنوان مثال، اگر با نزدیک شدن به زمان انتخابات شوراهای یک شهرستان گروهی از مردم به دنبال طرح خواسته‌های خود مانند تاسیس یک استادیوم ورزشی باشند، این امر را باید به عنوان یک مساله با گروه‌های دیگر مردم، کاندیداهای انتخاباتی، مسئولان دولتی و همچنین مخالفان چنین امری مطرح کنند. همه این‌ها بخشی از مجموعه ذینفعانی هستند که از فعالیتی نظیر «تلاش برای تاسیس استادیوم ورزشی در شهرستان» سود یا زیان می‌برند.

یکی از زمان‌هایی که چنین مطالباتی می‌تواند بیشتر از هر زمان دیگری مطرح شود و حساسیت شهروندان را برانگیزد، دوره‌های زمانی تبلیغات انتخاباتی است. در چنین موقعیتی، ظرفیت‌های لازم برای مشارکت در تصمیم‌گیری، طرح مطالبات با نامزدهای انتخاباتی و پیگیری مطالبات از نمایندگان افزایش پیدا می‌کند.

باور نادرستی در بخش‌هایی از جامعه وجود دارد که مدعی است مشارکت شهروندان تاثیری در انتخاب نمایندگان و طرح مطالبات شهروندی ندارد. برخی از سازمان‌های مردم‌نهاد تلاش می‌کنند تا با مبارزه با این باور نادرست زمینه‌های لازم را برای ترغیب شهروندان به مشارکت در انتخابات افزایش دهند.

این سازمان‌ها با آموزش‌های لازم به دنبال این هستند که از سویی شهروندان را با روش‌های درست پیگیری مطالبات‌شان آشنا نمایند، و از سوی دیگر، ارتباط نامزدهای انتخاباتی و نمایندگان را با اعضای باهمستان تسهیل کنند. از آنجا که بسیاری از سازمان‌های مردم‌نهاد رسالت یا ماموریتی اجتماعی را در زمینه آموزش، خدمات‌رسانی و بهبود وضعیت اجتماعی در پیش گرفته‌اند، ترغیب مردم به رای دادن و سایر اشکال مشارکت که به اهداف اصلی آنها کمک کند، از بخش‌های معمول ماموریت هر یک از آنها است. این فعالیت‌ها صرفاً برای نفع رساندن به افراد رای‌دهنده در رسیدن به خواسته‌های

و موضوعات مهم در هر انتخابات است. در برخی موارد دیگر، مسئله اصلی حق رای یا موانعی است که بر مشارکت رای‌دهندگان جدید و جوامع محروم تأثیری چشمگیر دارند.

سازمان‌های مردم‌نهاد از قابلیت‌های ویژه‌ای برای رسیدگی به مسائل مرتبط با مشارکت رای‌دهندگان برخوردارند - و به پر کردن خلأ مشارکتی و تقویت مردم‌سالاری و منافع جمعی کمک می‌کنند:

- سازمان‌های مردم‌نهاد اغلب قادر هستند با استفاده از روش‌های مختلف فرصتی برای افزایش مشارکت افراد و گروه‌هایی که با آنها کار می‌کنند، فراهم آورند.
- سازمان‌های مردم‌نهاد کانون تجمع افرادی هستند که برای بهبود وضعیت باهمستان خود تلاش کرده‌اند و از توانایی ایجاد تغییرات مثبت برخوردارند.
- سازمان‌های مردم‌نهاد از گروه سازمان‌هایی هستند که از اعتبار و احترام برخوردارند و متکی به این اعتبار می‌توانند با رای‌دهندگان فاقد انگیزه مشارکت یا افراد ناآشنا با رای‌دهی ارتباط برقرار کنند و اهمیت مشارکت در سیاست را برای آنها توضیح دهند و ایشان را به رای‌دهی ترغیب کنند.
- سازمان‌های مردم‌نهاد از گروه سیاسی یا حزبی معینی حمایت نمی‌کنند یا علیه احزاب و گروه‌های سیاسی تبلیغ نمی‌کنند. این سازمان‌ها تنها می‌توانند مسائل و مشکلات خودشان را با کاندیداهای انتخاباتی مطرح نمایند و پیگیر حل این مسائل از نمایندگان منتخب باشند.

◀ قواعد کلی در فعالیت‌های انتخاباتی

سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توانند در فرایندهای انتخاباتی نقشی مهم ایفا کنند. در این خصوص یک اصل کلی وجود دارد که باید همواره مورد توجه قرار گیرد: از آنجا که آیین نامه اجرایی سازمان‌های مردم‌نهاد وزارت کشور، این سازمان‌ها را از هرگونه فعالیت سیاسی و تجاری منع کرده است، سازمان‌های مردم‌نهاد نمی‌توانند از نامزد معینی برای رسیدن به سمت دولتی حمایت کنند یا با نامزد خاصی مخالفت نشان دهند. یعنی، سازمان‌های مردم‌نهاد در تعریف قانونی خود، غیرسیاسی‌اند و بنابراین اجازه ندارند نامزدها را تأیید، رتبه‌بندی، یا حمایت مالی کنند یا در راستای کمک به نامزدها یا مخالفت با آنها فعالیت داشته باشند، بلکه باید بدون موضع‌گیری سیاسی یا حزبی با ایجاد فرصتی برابر برای شهروندان، آنها را به مشارکت فعال و آگاهانه در انتخابات ترغیب کنند. آنها می‌توانند به رای‌دهندگان و همچنین نامزدها در خصوص مسایل گوناگون آموزش دهند، فرصت‌هایی را برای شنیده شدن صدای شهروندان، بویژه گروه‌های آسیب‌پذیر مانند زنان و اقلیت‌ها، فراهم آورند و زمینه تعامل بین شهروندان و نامزدها را مهیا کنند.

این سازمان‌ها در زمینه انتخابات انجام می‌دهند، پاسخ می‌دهد و به نکاتی می‌پردازد که در این مسیر باید در نظر داشته باشند. چنانچه شما هم نقشی در یک سازمان مردم‌نهاد دارید که دغدغه‌اش جلب مشارکت مردم در برنامه‌های انتخاباتی است، این راهنما می‌تواند برایتان مفید باشد.

در این راهنما خواهید دید که در هر فعالیتی بر این نکته تأکید کرده‌ایم که سمن‌ها باید بی‌طرفی خود را در انتخابات حفظ کنند. هر چند که اعضای سمن‌ها نظر سیاسی خود را دارند و ممکن است به افراد مختلفی رای دهند، اما سازمان مردم‌نهاد در شخصیت حقوقی خود باید از جانبداری فرد و جناح سیاسی معین پرهیز کند. در عین حال، بی طرف ماندن سازمان در نحوه برقراری ارتباط با نامزدها نباید اولویت‌های آنها را که بر اساس مطالبات جامعه شکل گرفته تحت تأثیر قرار دهد. داشتن موضع بی‌طرف و برخورد فعال با دیدگاه‌های مختلف نامزدها این فرصت را برای سمن‌ها ایجاد می‌کند که ظرفیت‌های واقعی نامزدها از جمله میزان آگاهی و نفوذ آنها را بشناسند و براساس آن شناخت با آنها ارتباط موثر برقرار کنند.

اگر سمن‌ها تعلقات حزبی داشته باشند، گرایش حزبی‌شان موجب می‌شود بخشی از ظرفیت‌های افراد مطرح در صحنه را نشناسند و یا به دلیل تعصبات جناحی از فرایند انتخابات حذف شوند. سازمان‌های مردم‌نهاد به دلیل رسالت و مأموریت سازمانی خود مبنای مشارکت خود را در فرایندهای انتخاباتی مطالبات جامعه قرار می‌دهند و تلاش می‌کنند تا از حداکثر فرصت‌های موجود در جهت دستیابی به اهدافی برای منفعت عمومی بهره ببرند. حذف آگاهانه یا ناآگاهانه هر یک از نامزدهای انتخاباتی می‌تواند به قیمت حذف یک فرصت ناشناخته برای پاسخ به مطالبات تمام شود از این جهت ضروری است که سمن‌ها فعالیت خود را به صورت فراحزبی دنبال کنند که با نقش غیرسیاسی آنها در قانون نیز مطابقت دارد.

◀ تسهیل مشارکت شهروندان در رای‌دهی

مشارکت در انتخابات نشانه وجود باهمستان‌های قدرتمند است. کیفیت مشارکت در انتخابات، با ویژگی‌های فردی و اجتماعی شهروندان، میزان آگاهی آنها از وضعیت موجود، وضعیت اجتماعی و اقتصادی و دیگر شاخص‌های «سلامت شهروندی» همبستگی دارد. نمایندگی گسترده و پاسخگویی مسئولان دولتی در قبال دغدغه‌های باهمستان‌ها نیازمند ایفای نقش فعال و مشارکت از سوی عموم مردم محلی است.

مسایل بسیاری بر مشارکت تأثیر دارند. گاه تنها کار لازم برای افزایش مشارکت، آموزش افراد رای‌دهنده در خصوص روند رای‌دهی

فعالیت مجاز (نبایدها)	فعالیت مجاز (بایدها)
● تأیید یا رتبه‌بندی نامزدها ● حمایت مالی از نامزدها ● قرار دادن فضای دفتری، تجهیزات، فهرست نشانی پستی، یا دیگر منابع سازمان در اختیار نامزدها ● تبلیغات درباره نزدیکی دیدگاه نامزدها به دیدگاه سازمان در مسائل مورد اختلاف ● مخالفت با کاندیداها یا گروه‌های سیاسی و یا تبلیغ علیه آنها	● کمک به مردم برای رای دادن ● توزیع مطالب غیرسیاسی و فراجزبی درباره نامزدها یا قوانینی که برای تصویب به رای گذاشته می‌شوند ● برگزاری جلسات پرسش و پاسخ برای نامزدها ● آموزش رای‌دهندگان برای درک بهتر انتخابات و روند رای‌دهی ● ارائه خلاصه مطالب درباره مسائل، ماموریت‌ها و آرمان‌های سازمان به نامزدها ● تشویق افراد برای توجه بیشتر به مسائل مورد حمایت سازمان که در وعده‌های انتخاباتی نامزدها مطرح می‌شود ● آموزش گروه‌هایی که به هر دلیل ممکن است مشارکت کمتری در انتخابات داشته باشند و تلاش برای افزایش مشارکت در میان آنها

جدول ۱: بایدها و نبایدهای سازمان‌های مردم‌نهاد در فرآیندهای انتخاباتی

● پنج نقش سمن‌ها در انتخابات

فعالیت‌های ساده و معمول در این زمینه انتشار راهنمای انتخاباتی است. منظور تهیه راهنماهای ساده و کوتاهی درباره نامزدها و مواضع سیاسی آنها در مسایل مشخصی است که مورد توجه سازمان مردم‌نهاد است.

یکی دیگر از فعالیت‌هایی که می‌تواند به سمن‌ها در شناخت بهتر نامزدهای انتخاباتی کمک کند، توزیع پرسش‌نامه بین نامزدها است. این کار دو هدف را دنبال می‌کند. هدف نخست جمع‌آوری اطلاعاتی درباره نامزدها برای رای‌دهندگان است. هدف دوم این است که نامزدها با انواع دغدغه‌های سمن (یا سمن‌های) تدوین‌کننده راهنمای انتخاباتی آشنا شوند.

تنظیم پرسش‌نامه نیازمند زمان است و باید دقت شود این پرسش‌نامه‌ها محتوایی فراحزبی و غیر سیاسی داشته باشند. باید به نامزدها برای پاسخ دادن و ارایه اطلاعات زمان کافی داد - مثلاً سه هفته. با نزدیک شدن به زمان تحویل، به نامزد مورد نظر اطلاع دهید که در صورت پاسخ ندادن به پرسش‌ها، عبارت «بدون پاسخ» در مطالب درج خواهد شد.

اگر چه بررسی نسخه نهایی مطالبی که تهیه می‌کنید و تصحیح پایانی آنها از سوی نامزدها الزامی نیست، اما بهتر است چنین فرصتی را در اختیار نامزدها قرار دهید. سوالاتی که در پرسش‌نامه درج می‌شود، باید براساس نیازها و مطالبات اعضای باهمستان تنظیم شده باشد. بنابراین، پیش از هرگونه اقدامی، شناخت دقیق وضعیت باهمستان و آشنایی با مشکلات، نیازها و مطالبات شهروندانی که در آن باهمستان زندگی می‌کنند، دارای اهمیت است.

سمن‌ها می‌توانند در انواع فعالیت‌های انتخاباتی بدون حمایت یا مخالفت با نامزدها مشارکت داشته باشند. فعالیت سمن‌ها را می‌توان در پنج زمینه زیر در چارچوب فعالیت فراحزبی خلاصه کرد:

۱. آموزش رای‌دهندگان
۲. تسهیل ارتباط مستقیم مردم با نامزدها
۳. آموزش و همکاری مدنی با نامزدها
۴. پیگیری مسائل در طول انتخابات
۵. ترغیب به رای دادن

در ادامه این پنج زمینه را معرفی می‌کنیم.

۱. آموزش رای‌دهندگان

یکی از فعالیت‌های مفید سازمان‌های مردم‌نهاد کمک به اعضا یا مراجعان برای درک بهتر مبانی رای دادن است. انتخابات بعدی چه زمانی برگزار می‌شود؟ کدام قوانین به رای گذاشته می‌شوند؟ نامزدهای انتخابات چه کسانی هستند و چه مواضعی دارند؟ در روز انتخابات یا پیش از آن دانستن چه چیزهایی لازم است؟ در چه مکان‌هایی می‌توان رای داد؟

سمن‌ها می‌توانند به رای‌دهندگان در خصوص نامزدها یا موضوعاتی که به رای گذاشته می‌شوند آموزش دهند، مشروط بر این که چنین فعالیتی در راستای حمایت از حزب یا فرد خاصی نباشد. یکی از

تدوین پرسش‌نامه برای نامزدها

بسیاری از سازمان‌های مردم‌نهاد مطالبی را درباره مواضع نامزدها در خصوص مسائل گوناگون تدوین و منتشر می‌کنند، اما انجام این دست فعالیت‌ها در صورتی توصیه می‌شود که هدف آن آموزش غیرجانبدارانه و فراجزبی به رای‌دهندگان باشد. سازمان‌های مردم‌نهاد نباید از این پرسش‌نامه‌ها برای پیشبرد منافع انتخاباتی برخی نامزدها یا احزاب سیاسی یا بی‌اعتبار کردن گروهی دیگر استفاده کنند. پرسش‌نامه‌هایی برای توزیع مناسب هستند که صرفاً برای اطلاع‌رسانی و بدون کمک یا آسیب به نامزدی خاص منتشر شوند.

پرسش‌نامه‌ها و راهنمای رای‌دهندگان گاه از ابزارهای مهم و موثر برای جلب توجه افراد به مسائل مورد نظر سازمان در طول رقابت‌های انتخاباتی هستند. در ادامه به چند نکته مهم در زمینه استفاده از این شیوه برای پیشبرد اهداف سازمان اشاره می‌کنیم.

◀ نکاتی در زمینه تدوین پرسش‌نامه برای نامزدها

- پرسش‌ها را در اختیار همه نامزدها قرار دهید. زمان کافی (سه تا چهار هفته) برای پیگیری و همکاری با کمپین نامزدها در نظر بگیرید. کار را از طریق تماس تلفنی یا ایمیلی پیگیری کنید.
- از درج پرسش‌های «جهت‌دار» پرهیز کنید. پرسش‌ها باید بی‌طرفانه باشند.
- از درخواست حمایت نامزدها از موضوعات معین خودداری کنید. (برای مثال، «اگر انتخاب شوید، از پیشبرد مسایل مربوط به حقوق مدنی حمایت خواهید کرد؟»)
- پاسخ‌های نامزدها را با دیدگاه‌های سازمان درباره مسائل مورد نظر مقایسه نکنید. (برای مثال، از درج علامت مثبت یا منفی برای سنجش مطابقت یا مغایرت نظرات نامزدها با موضع سازمان درباره مسایل خودداری کنید.)
- پرسش‌ها را به شکل تشریحی طرح کنید: از درج پرسش‌های بله/خیر، موافق/مخالف، یا چندگزینه‌ای خودداری کنید، مگر این که بخشی برای پاسخ تشریحی در نظر گرفته شود.
- پرسش‌ها را در زمینه‌های مختلف طرح کنید. (برای مثال، پرسش‌هایی درباره تأثیرات فقر از جمله مسئله مسکن، آموزش، بهداشت، اشتغال، و اصلاحات برای رفاه جامعه از پرسش‌هایی هستند که مسائل مختلف را بازتاب می‌دهند.)

◀ نکاتی برای انتشار پاسخ نامزدها به پرسش‌نامه - راهنمای رای‌دهندگان

- همه پرسش‌ها را به همراه جواب‌های نامزدها منتشر کنید - می‌توان از محدودیت تعداد کلمات استفاده کرد، اما پاسخ‌ها نباید ویرایش یا بازنویسی شوند.
- همه پاسخ‌ها را با فونت و اندازه یکسان و با نگاه غیرجانبدار منتشر کنید.
- پرسش‌نامه‌ها را در اختیار عموم قرار دهید.
- از هماهنگی با نامزدها درباره محتوای پرسش‌نامه خودداری کنید (برای مثال، سوالات را بنا به درخواست این یا آن نامزد تغییر ندهید). فقط در صورتی که نامزدی از پاسخ دادن خودداری کند، می‌توان در راهنمای رای‌دهندگان به این موضوع اشاره کرد و موضع نامزد را در خصوص مسئله مورد نظر بر پایه منابع عمومی موجود و نگاهی جامع، بی‌طرفانه و غیرمغرضانه مشخص نمود. در این بخش ضمن اشاره به منبع مطالب، باید مشخص کرد که آنچه آورده اید پاسخ آن نامزد نیست. در صورتی که تعیین موضع روشن نامزد ممکن نباشد، می‌توان در بیان موضع نامزد از عباراتی مثل «نامعلوم» یا «نامشخص» استفاده کرد. در صورت پاسخگویی فقط یکی از نامزدها، سازمان باید با دقت بیشتر درباره انتشار یا عدم انتشار پرسش‌نامه و راهنمای رای‌دهندگان تصمیم بگیرد، چرا که انتشار پاسخ فقط یکی از نامزدها ممکن است شبهه طرفداری سازمان را از دیدگاه‌های این نامزد به وجود بیاورد.
- بهتر است همیشه این نکته به خوانندگان گوشزد شود که سازمان دیدگاه‌های هیچ‌یک از نامزدها را تأیید یا رد نمی‌کند و مناسب بودن نامزد برای سمت مورد نظر باید بر اساس پرسش‌نامه‌های گوناگون بررسی شود که فراتر از پاسخ‌های نامزدها به پرسش‌های مندرج در راهنما است.

جدول ۲: نکاتی که سازمان‌های مردم‌نهاد باید در تدوین پرسش‌نامه برای نامزدها در نظر بگیرند

◀ لیست‌های طولانی نامزدهای انتخاباتی

پیشرو در امور شهروندی در حوزه محلی است.

سازمان‌های مردم‌نهاد در عین حال می‌توانند مهمترین دیدگاه‌های نامزدها را به صورت خلاصه پیش یا پس از جلسات پرسش و پاسخ در اختیار شهروندان قرار دهند. در عین حال نظرسنجی از حاضران در جلسات در مورد شکل و نحوه اجرای برنامه و پیشنهاد‌های آنان برای بهتر شدن کار در آینده هم از دیگر مواردی است که می‌تواند در چنین برنامه‌هایی مورد توجه قرار گیرد.

یک کار مهم دیگر ثبت **مشخصات مشارکت کنندگان** در چنین برنامه‌هایی است که می‌توان با پرکردن فرم انجام داد (البته در صورت رضایت فرد).

در این فرم بهتر است از مشارکت کننده خواسته شود به سوال‌هایی مانند سن، جنس، سطح تحصیلات و مهمترین دغدغه‌هایی که دارد پاسخ دهد و اگر تمایل داشت شماره تلفن یا ایمیل خود را هم در اختیار برگزارکنندگان برنامه قرار دهد تا در آینده و برای برنامه‌های آتی از او دعوت شود.

چند عامل در فرا حزبی بودن جلسات پرسش و پاسخ نقش دارند که از آن میان می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- دعوت از تمام نامزدهای سمت مورد نظر (مثلا عضویت در شورای شهر) و تخصیص زمان برابر به همه نامزدها. سمن‌ها باید سعی کنند تا حد امکان طیف وسیعی از نامزدهای انتخاباتی، فارغ از جایگاه حزبی یا سیاسی‌شان برای شرکت در جلسات پرسش و پاسخ با شهروندان دعوت شوند.

- حفظ قاعده بی‌طرفی. تسهیلگر یا مجری این جلسات باید بدون در نظر گرفتن مواضع سیاسی و تنها با توجه به اولویت مطالبات شهروندان جلسه را اداره کند نه با هدف حذف یکی از نامزدها. البته این به معنای حذف سوالات شهروندان نیست. سوالات شهروندان باید براساس واقعیت موجود و مطالبات آنها طرح شود و نه ترجیح نامزدها یا نهاد برگزارکننده. تسهیلگر یا گرداننده این جلسات باید در طرح سوالات و اختصاص زمان یکسان برای اظهار نظر نامزدها جانب بی‌طرفی را نگه دارد. بنابراین بهتر است مجری برنامه هم کسی باشد که به طرفداری از یک نامزد معین مشهور نباشد.

- طرح پرسش‌های منصفانه. پرسش‌هایی که در این جلسات مطرح می‌شود باید مسائل گوناگونی را در برگیرد. آشنایی قبلی با وضعیت باهمستان و اطلاع از خواسته‌ها و مطالبات به واقعی‌تر شدن این سوالات کمک می‌کند.

همزمانی دو انتخابات، مثلا ریاست جمهوری و شورای شهر، می‌تواند بر میزان توجه شهروندان به مشارکت در انتخاباتی که در سطح محلی برگزار می‌شود (در این مورد شورای شهر) تاثیر بگذارد. افزون بر آن، فهرست طولانی نامزدهای انتخابات محلی ممکن است یکی دیگر از موانع مشارکت باشد.

یکی از اقداماتی که سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توانند در جهت رفع این مشکل انجام دهند، آموزش شهروندان در مورد اهمیت شرکت در انتخابات شورای شهر و بهترین روش رای‌دهی به نامزدهای انتخاباتی مورد نظرشان است.

به عنوان مثال، سمن‌ها می‌توانند مسائل و موضوعات مختلف را شناسایی نمایند و نظرات نامزدها را بدون در نظر گرفتن تعلقات حزبی و سیاسی در هر مورد بازتاب دهند. توجه به این نکته ضروری است که برای انتشار این نظرات باید از منابع رسمی مانند صحبت‌های هر نامزد، وب سایت رسمی او و موارد مشابه استفاده کرد و از انتشار مواردی که در مورد آنها شک و شبهه وجود دارد و یا آنچه از منابع غیررسمی نقل شده خودداری نمود.

۲. تسهیل ارتباط مستقیم مردم با نامزدها

مراسم و برنامه‌هایی که با حضور نامزدها برگزار می‌شود، فرصت مناسبی برای جلب مشارکت باهمستان حول انتخابات آتی نیز هست و امکان آشنایی بیشتر با نامزدها و تاثیرگذاری بر موضوعات مهم برای سمن‌ها را فراهم می‌آورد.

از آنجا که سازمان‌های مردم‌نهاد واسطه‌هایی بی‌طرف محسوب می‌شوند که در راستای منافع باهمستان حرکت می‌کنند، جلسات پرسش و پاسخ این سازمان‌ها فرصتی حیاتی برای افزایش آگاهی عمومی نسبت به مسائل موثر بر باهمستان به شمار می‌رود.

هرچند برگزاری مناظره روش مناسبی برای شفاف سازی و شناخت بیشتر نامزدهای انتخاباتی است، اما اگر به دلایل مختلف سازمان‌های مردم‌نهاد موفق به برگزاری «مناظره بین نامزدها» نباشند، می‌توانند با دعوت از آنان بخواهند به تنهایی با حضور در **جلسات پرسش و پاسخ** به سوالات و دغدغه‌های شهروندان پاسخ گویند و نظر آنها را در مورد برنامه‌های آینده‌شان جویا شوند. برگزاری این جلسات به نامزدها نشان می‌دهد که اعضای باهمستان به مواضع نامزدها و نتایج انتخابات اهمیت می‌دهند و سمن مشارکت‌کننده از سازمان‌های

قالب‌های مختلف برگزاری جلسه با نامزدهای انتخابات

اولین کار در برگزاری جلسات با حضور نامزدها، انتخاب شیوه و قالب برگزاری جلسه است. در این مرحله، باید گزینه‌ای را انتخاب کرد که بیشترین مطابقت را با نیازهای باهمستان شما داشته باشد.

۱. زمان برابر برای پرسش و پاسخ

پرسش‌ها را گرداننده جلسه یا گروهی بی‌طرف مطرح می‌کنند و همه نامزدها باید از زمان برابر برای پاسخگویی برخوردار شوند. معمولاً نامزدها از متن دقیق پرسش‌ها آگاهی ندارند اما موضوع اصلی برنامه را می‌دانند. می‌توان پرسشی واحد یا پرسش‌های متفاوت را برای نامزدها مطرح کرد، مشروط بر این که همه نامزدها زمان یکسانی برای بیان دیدگاه‌های خود داشته باشند.

۲. مناظره با آمادگی قبلی یا بدون آن

پیش از برگزاری جلسه، چند پرسش که از قبل طراحی شده در اختیار نامزدها قرار می‌گیرد تا نامزدها پاسخ‌هایی دقیق را با جزئیات کامل آماده کنند. در جلسه پرسش و پاسخ تعدادی از این پرسش‌ها انتخاب و مطرح می‌شوند. سپس از نامزدها خواسته می‌شود به پرسش‌های جدید گرداننده جلسه، نامزدهای رقیب، و/یا مخاطبان حاضر در جلسه پاسخ دهند.

۳. پرسش و پاسخ برای پیگیری

در این روش، فرد یا گروه گرداننده جلسه پرسش‌هایی را برای نامزدها مطرح می‌کنند. سپس برای جلوگیری از طفره رفتن نامزدها، پرسش‌هایی برای پیگیری مطرح می‌شوند. مطرح شدن این دست پرسش‌ها از سوی افراد مخالف، نامزد را به پاسخگویی دقیق ملزم می‌کند (مثلاً، منتقدان شما می‌گویند ...).

۴. بحث و مناظره

در این روش گرداننده جلسه پرسشی را مطرح می‌کند، و نامزدها درباره این مسئله بحث می‌کنند. گرداننده جلسه باید از تلاش هر یک از نامزدها برای در دست گرفتن روند بحث جلوگیری کند. حضور گرداننده‌ای مسلط و فراجزی از الزامات این روش است.

۵. پرسش و پاسخ در گردهمایی اهالی باهمستان

همه پرسش‌ها را حاضران در جلسه (اعضای باهمستان یا ساکنان جامعه محلی) مطرح می‌کنند. کارکنان سازمان مردم‌نهاد پرسش‌ها را بررسی کرده در جهت تسهیل گفتگویی اصولی، پرسش‌های حزبی را حذف می‌کنند.

۶. بازخورد/دریافت نظرات

موضوع اصلی جلسات پرسش و پاسخ مسائل خاص مورد توجه سازمان است. در هر یک از این مسائل، کارشناسی را برای بیان دغدغه‌ها و پیشنهاد راه‌حل انتخاب کنید. پس از این مرحله، فرد یا گروه گرداننده جلسه از نامزدها می‌خواهند برنامه‌های پیشنهادی خود را برای رفع این مشکلات مطرح کنند. پس از بحث درباره همه موارد در این برنامه‌ها، نامزدها می‌توانند جمع‌بندی خود را ارائه دهند.

۷. روش‌های خلاقانه

تنها محدودیت برای شیوه برگزاری برنامه با حضور نامزدها رعایت رویکرد فراجزی و غیرسیاسی است. خلاقیت به خرج دهید و جلسه را به شکلی مفرح و جذاب برای مخاطبان حوزه انتخاباتی برگزار کنید. برگزاری جلسه در یک فرهنگسرا، نمایش یک فیلم مرتبط، دعوت از شهروندان موفق، مشاهیر و هنرمندان معمولاً باعث افزایش انگیزه شرکت‌کنندگان در جلسات مشابه می‌شود.

جدول ۳: معرفی چند قالب مختلف که می‌توان هنگام برگزاری جلسه با نامزدهای انتخابات به کار گرفت

◀ دعوت از نامزدها

در مورد زمان صحبت کردن و ترتیب آن باید به عادلانه ترین روش ممکن اقدام کرد. همه نامزدها باید فرصت برابر داشته باشند و ترتیب سخنرانی آنان که چه کسی سخنران اول یا آخر است باید با قرعه تعیین شود.

نامزدهای بدون سمت رسمی

سازمان‌های مردم‌نهاد در عین حال می‌توانند از نامزدهای مختلف دعوت کنند تا در جمع اعضای سازمان یا علاقه‌مندان به آن یا طرفداران یک موضوع یا مسئله مهم در سطح حوزه انتخاباتی سخنرانی کنند. در این صورت، سازمان مردم‌نهاد باید برای جلوگیری از بروز شبهه حمایت یا مخالفت با نامزدهای حاضر در برنامه اقداماتی طرح ریزی کرده باشد و به درستی روشن کند که هدف برگزاری چنین برنامه‌ای صرفاً افزایش آگاهی رای‌دهندگان با برنامه‌های نامزدهاست و نه حمایت یا مخالفت با یک یا چند نامزد. سمن‌ها در برنامه‌ریزی این دست رویدادها باید به موارد زیر توجه داشته باشند:

- خودداری از ابراز صریح یا ضمنی حمایت از یا مخالفت با نامزد یا نامزدها؛
- جلوگیری از تأمین منابع مالی برای حزب یا نامزد در آن برنامه؛
- ارائه فرصت یکسان به همه نامزدها برای مشارکت در همان برنامه یا در برنامه‌ای مشابه؛ مهم نیست نامزدهای دیگر استفاده از چنین فرصتی را بپذیرند یا خیر، اما سازمان باید دعوتنامه‌ای مشخص برای نامزدهای دیگر نیز جهت حضور در همان برنامه یا برنامه‌های مشابه ارسال کند.
- حصول اطمینان از رعایت قوانین انتخاباتی کشوری و یا محلی.

◀ برگزاری مناظره بین نامزدها

یکی از فعالیت‌های معمول سازمان‌های مردم‌نهاد در آستانه انتخابات، ارتباط با نامزدهای انتخاباتی و طرح مسایل و مطالبات عمومی با آنها است. گاهی اوقات در حاشیه این ارتباطات، از نامزدها یا نمایندگان خواسته می‌شود در نشست‌های محلی شرکت کنند و به سوالات شهروندان و ذینفعان پاسخ گویند.

علاوه بر برگزاری جلسات پرسش و پاسخ، سازمان شاید قادر به برگزاری یک یا چند نشست مشترک با حضور نامزدهای انتخاباتی و به صورت مناظره باشد تا این امکان را به شهروندان بدهد که بتوانند با شنیدن پاسخ نامزدها با مواضع و برنامه‌های آنها آشنا بشوند و با آگاهی بیشتری نامزد مورد نظرشان را انتخاب کنند. ضمن اینکه نامزدها هم می‌توانند برنامه‌های رقیب را مورد نقد قرار دهند.

سازمان‌های مردم‌نهاد معمولاً برای برگزاری مراسم و برنامه‌های خود از افرادی دعوت می‌کنند که امکان دارد مسئولیت دولتی یا حکومتی داشته باشند. برای مثال، ممکن است سازمان بخواهد از یکی از اعضای فعلی شورای شهر برای ایراد سخنرانی اصلی در بازار خیریه سازمان یا برنامه‌های جلب منابع مالی دعوت کند، یا شاید تصمیم بگیرد جایزه‌ای را برای سیاست‌های مطلوب زیست‌محیطی به شهردار فعلی تقدیم کند، یا یکی از رهبران باهمستان را به دلیل داشتن دانش کارشناسی مورد نظر سازمان به چنین رویدادهایی دعوت کند. اما توصیه می‌شود سازمان‌های مردم‌نهاد در زمان‌های نزدیک به انتخابات یا در دوران تبلیغات انتخاباتی از چنین امری پرهیز کنند.

نامزدهای دارای سمت رسمی

اگر به هر دلیل سازمان تصمیم بگیرد از یک مسئول دولتی که نامزد انتخابات هم هست برای یکی از مراسم خود دعوت کند، باید به سایر کاندیداها - یا حداقل کاندیداهای اصلی رقیب - هم این فرصت را بدهد که در چنین برنامه‌ای حضور داشته باشند. اما در هر صورت، حتی به شرط حضور تمام نامزدهای اصلی، سازمان مجاز نیست تنها به یک نامزد فرصت سخنرانی بدهد. در برخی موارد که نامزدهای اصلی انتخابات محدود به ۲ یا ۳ نفر هستند سازمان می‌تواند از هر سه نامزد بخواهد در برنامه سازمان صحبت کنند.

بهتر است سازمان در میزبانی از نامزدها در چنین برنامه‌هایی، موارد زیر را رعایت کند:

- ثبت دلایل دعوت از نامزد (دلایلی به جز نامزدی شخص مورد نظر)؛
- جلوگیری از تبدیل برنامه به فرصتی برای حضور انتخاباتی نامزدها؛ مثلاً با خودداری از ذکر نامزدی فرد یا انتخابات در موضوعات مرتبط با رویداد.
- خودداری از همکاری با کارکنان کمپین نامزد دعوت‌شده در برگزاری برنامه زیرا هدف کمپین‌های انتخاباتی، تبدیل برنامه‌ها به فرصتی برای تبلیغات انتخاباتی است.
- تصریح در دعوتنامه به اینکه سمن دعوت کننده قصد حمایت یا مخالفت با نامزدها را ندارد و رویه فراجزی را در برنامه رعایت می‌کند. از سخنران هم بخواهید از اشاره به نامزدی خود پرهیز کند.
- اشاره به خط مشی فراجزی سازمان در فراخوان عمومی و اعلام آن در طول برگزاری برنامه.
- در مواردی که یک یا چند نامزد قصد صحبت کردن داشته باشند

برگزاری مناظره بین نامزدهای انتخاباتی اگر چه در سطح استان یا شهرهای بزرگ، می‌تواند اقدام چالش برانگیزی برای سمن‌ها باشد، اما در مقیاس کوچک‌تر مانند برگزاری انتخابات انجمن‌های شورایاری، به راحتی امکان پذیر است.

نامزدها در مناظره در گفتگویی مستقیم با یکدیگر، نظرات خود را درباره موضوعات معلوم و مطابق با قواعد کاملاً مشخص بیان می‌کنند. سازمان‌های مردم‌نهاد برای اطمینان از رعایت معیارها و اصول اخلاقی در رویکرد فراحزبی، باید در هنگام برنامه‌ریزی برای مناظرات موارد زیر را رعایت کنند:

دعوت‌نامه‌ها

● بهتر است تنها به جای دعوت از چهره‌های شناخته‌شده یا افرادی که با سازمان همسویی بیشتری دارند، از تمام نامزدهای سمت مورد نظر برای شرکت در مناظره دعوت شود. اگر دعوت از همه نامزدها عملی نباشد، سازمان مردم‌نهاد می‌تواند بر اساس تصمیم عقلانی، رعایت همه معیارهای عینی و خودداری از تصمیم‌گیری خودسرانه و همچنین خودداری از به‌کارگیری معیارهایی که باعث حذف نامزد یا نامزدهایی با مواضع، دیدگاه‌ها، یا ایدئولوژی مشخص می‌شوند، نامزدهای کمتری را به مناظره دعوت کند.

● سازمان مردم‌نهاد بهتر است در این جلسات از افراد و گروه‌هایی با دیدگاه‌های مختلف دعوت کند. همانطور که تنوع دیدگاه شرکت کنندگان می‌تواند باعث پویایی جلسات و بررسی مسایل از ابعاد مختلف شود، حضور افراد با دیدگاه‌ها و موضع‌گیری خاص ممکن است موجب جهت‌گیری متعصبانه و ناآگاهانه نسبت به نامزدها بشود. بدون اینکه قابلیت‌های نامزدها شناخته شود.

● سازمان مردم‌نهاد باید اطلاع‌رسانی را به شکل عمومی و گسترده انجام دهد و از اطلاع‌رسانی صرف به افراد و گروه‌های مرتبط با سازمان خودداری کند.

گرداننده

● گرداننده جلسه باید غیرجانبدار باشد. بی‌غرضانه رفتار کند و در آغاز و پایان برنامه اعلام کند که دیدگاه‌های بیان‌شده در مناظره دیدگاه‌های سازمان نیست. در برخی اوقات، مجری یا گرداننده مناظره‌ها، رئیس سازمان مردم‌نهاد است. اگر مردم از دیدگاه‌های رئیس سازمان مردم‌نهاد درباره موضوعات مورد بحث در مناظره اطلاع داشته باشند، بهتر است فرد دیگری برای مدیریت جلسه انتخاب شود. به عنوان مثال روزنامه نگاری سرشناس که در طول سال‌ها اثبات کرده جهت‌گیری سیاسی و حزبی ندارد و نسبت به حوادث و اتفاقات به صورت غیرجانبدارانه قضاوت می‌کند، گزینه خوبی برای اجرای مناظره‌های این‌چنینی است.

● گرداننده جلسه باید با همه نامزدها برخوردی منصفانه باشد و از برخورد جانبدارانه به نفع نامزدها، مثلاً دادن وقت بیشتر به یک نامزد، خودداری کند.

پرسش‌ها

● پرسش‌ها باید به دست فرد یا گروهی مستقل و فراحزبی تنظیم و مطرح شوند - بهتر است پرسش‌ها را از میان حاضران در جلسه جمع‌آوری کرد.

● پرسش‌ها باید به منافع و مسائل گوناگون اشاره داشته باشند، چرا که تمرکز بر مسائلی خاص ممکن است شبهه طرفداری از نامزدی خاص را به وجود آورد، به ویژه اگر پاسخ‌ها به نوعی بازتاب دیدگاه‌های سازمان در خصوص مسائل مورد نظر باشند. گاه برای اطمینان از پوشش موضوعات گوناگون در مناظره، بهتر است سازمان مردم‌نهاد با سازمان‌های دیگر همکاری کند؛ بعضی از موارد و مطالباتی که مطرح می‌شوند موافقان و مخالفانی دارند. برای مثال یک ورزشگاه که توسط زنان یک منطقه در حال پیگیری است قرار است در محلی احداث شود که دارای اکوسیستم با ارزش یا یک بافت تاریخی با ارزش است و هرگونه فعالیت عمرانی آن را تهدید می‌کند. در چنین شرایطی دیدگاه هر دو طرف باید در سوال‌ها مطرح شود.

نباید از نامزدها بخواهیم موافقت یا مخالفت خود را با مواضع، برنامه‌ها، بیانیه‌ها، یا خط مشی سازمان مردم‌نهاد اعلام کنند. البته ممکن است نامزدها چنین کاری را انجام دهند. اما سازمان مردم‌نهاد مجاز نیست در این مورد با مناظره کنندگان صحبت یا به آنها توصیه ویژه‌ای کند.

قواعد مناظره

● نامزدها باید در هر موضوع از فرصت برابر برای بیان دیدگاه‌های خود برخوردار باشند.

● هدف مناظره معرفی (صریح یا ضمنی) نامزد «خوب» یا «بد» در هر مسئله نیست؛ سازمان‌های خیریه باید از مقایسه دیدگاه‌های خود با دیدگاه‌های نامزدها پرهیز کنند.

● سازمان باید از توزیع مطالب کمپین از سوی نامزدها در زمان برگزاری برنامه جلوگیری کند، مگر این که همه نامزدها در این امر مشارکت داشته باشند.

● در زمان انتخابات فرصت‌های متعددی برای همکاری مدنی با نامزدهای انتخابی وجود دارد. سازمان مردم‌نهاد نباید نامزدی را تأیید یا با نامزدی مخالفت کند. با این وجود، سازمان می‌تواند از کمپین‌ها برای جلب توجه نامزدها به مسائل مورد نظر خود بهره بگیرد، با مسئولان منتخب آتی ارتباط برقرار کند، دیدگاه‌های خود را درباره سیاست‌ها مطرح کند، و بر دیدگاه‌های آنان تأثیر بگذارد. یکی از موضوعاتی که سازمان باید بررسی کند چگونگی ارتباط با نامزدها در رقابت‌های مختلف در موسم انتخابات است.

چک لیست برگزاری جلسات با حضور نامزدها

پیش از برنامه

کمتر از یک ماه

۴ ماه

- ☐ ادامه جذب افراد برای شرکت در جلسه. ایمیل، رسانه‌های اجتماعی، تماس تلفنی
- ☐ تماس با افراد داوطلب برای هماهنگی دوباره جهت انجام وظایف در جلسه
- ☐ یادآوری نهایی در رسانه‌ها و مطبوعات
- ☐ انتخاب وقت‌نگهدار
- ☐ هماهنگی برای استفاده از ابزارهای دیداری/شنیداری و سایر ابزارهای پیشرفته
- ☐ تماس با سازمان‌های همکار برای همکاری در برگزاری جلسات
- ☐ انتخاب زمان و مکان احتمالی برای برگزاری جلسه
- ☐ انتخاب شیوه برگزاری جلسه
- ☐ تهیه پیش‌نویس بودجه

۳ ماه

- ☐ تماس با نامزدها و جلب توافق در خصوص تاریخ و شرکت در جلسه
- ☐ تماس اولیه با رسانه‌ها برای اطلاع‌رسانی و پوشش برنامه

روز برنامه

- ☐ تکمیل مراحل آماده‌سازی مکان جلسه
- ☐ درخواست از کارکنان و افراد داوطلب برای خوشامدگویی به مردم
- ☐ آماده‌سازی میز اصلی، سالن، و ابزارهای دیداری/شنیداری
- ☐ شروع جلسه با خوشامدگویی و تشکر
- ☐ مرور قواعد اصلی جلسه برای نامزدها و حاضران
- ☐ در نظر گرفتن زمان برای پرسش‌ها و پاسخ‌های غیر رسمی یا گفتگوهای صمیمانه پس از جلسه

۲ ماه

- ☐ انتخاب گرداننده جلسه
- ☐ پیگیری از طریق تماس با نامزدها
- ☐ طرح‌ریزی برای تبلیغات و حضور مخاطبان

۱ ماه

پس از برنامه

- ☐ گرفتن تایید نهایی از نامزدها
- ☐ هماهنگی دوباره برای قطعی کردن محل برگزاری جلسه
- ☐ جذب و تایید افراد داوطلب
- ☐ تهیه مطالب تبلیغاتی: پوستر، رسانه‌های اجتماعی، مطبوعات
- ☐ افزایش ارتباط رسانه‌ای و سایر مجاری ارتباطی
- ☐ ارسال نامه و قدردانی از نامزدها، گرداننده جلسه، و سایر افراد فعال در برنامه
- ☐ اطلاع‌رسانی درباره برگزاری موفقیت‌آمیز جلسه

جدول ۴: نمونه‌ای از چک لیست برگزاری جلسات با حضور نماینده‌ها

۳. آموزش و همکاری مدنی با نامزدها

سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توانند نقش موثری در آموزش و آگاه‌سازی نامزدهای انتخاباتی در حوزه‌ها و موضوعات مرتبط با فعالیت و رسالت خود داشته باشند. آنها می‌توانند با ارایه اطلاعات به نامزدها، آنها را از مسائل مورد نظر سازمان و خواسته‌های باهمستان آگاه سازند، مشروط بر این که این منابع در اختیار همه نامزدهای حاضر در رقابت قرار گیرد و همه نامزدها از حمایت و اطلاعات یکسان برخوردار شوند.

ارسال مجموعه سیاست‌ها یا یافته‌های پژوهشی سازمان برای نامزدها مورد مهم دیگری است که باید مورد توجه قرار گیرد. نامزدها را از طرح‌های خود و نقش آنها در طراحی سیاست‌های جدید در مسایل مهم برای سازمان آگاه سازید. نامزدها می‌توانند از دانش کارشناسی سازمان بهره‌گیرند اما سازمان نباید به طور اختصاصی به یک نامزد یا گروه سیاسی خاص مشاوره بدهد.

صحبت‌های نامزدهای سمت‌های دولتی گاه نادرست یا بر خلاف نظرات سازمان هستند و گاه سازمان به دنبال تصحیح این اشتباهات یا رد یا تایید آنها است. سازمان مردم‌نهاد باید در این نوع اظهارات و واکنش‌ها نهایت دقت و احتیاط را به خرج دهد. معمولاً بهتر است سازمان به جای تاکید بر گوینده (نامزد) بر موضوع اظهارات (مسئله مورد نظر) تاکید داشته باشد. همچنین، سازمان باید از اظهار نظر درباره سایر شایستگی‌ها یا بد بودن نامزدها خودداری کند.

نامزدهای انتخاباتی همیشه درباره همه چیز اطلاع کافی و وافی ندارند. سازمان شما ممکن است در حوزه محیط زیست فعالیت کند، و یا برای فقرزدایی و توانمندسازی در یک جامعه محلی کوچک تلاش کند. یا ممکن است در ترویج برابری جنسیتی فعالیت کند و یا به آگاه‌سازی عمومی در حوزه سلامت بپردازد. در هر یک از این حوزه‌ها سازمان و اعضای آن کارشناسان و خبرگان موضوعی هستند که با آن درگیرند.

آشنا کردن نامزدهای انتخاباتی با مسایلی که دغدغه کار سازمان است حداقل می‌تواند همدلی آنان را برانگیزد و چه بسا موجب شود تا دغدغه‌های سازمان وارد گفتمان انتخاباتی و شعارها و برنامه‌های نامزدها شود. مثلاً ممکن است نامزدی درباره این که یک کارخانه آلاینده چه تاثیری در سلامت بهداشت جامعه محلی و محیط زیست می‌گذارد اطلاع کافی نداشته باشد.

سازمان شما می‌تواند با ارایه اطلاعات موثق و علمی و به اشتراک گذاشتن تجربه‌ها و دیدگاه‌های خود در این زمینه آن نامزد را ترغیب کند تا به مسئله حساسیت نشان دهد. نامزدها باید اطلاعات کافی در مورد جامعه‌ای که قرار است از آن نمایندگی کنند، داشته باشند و با

زیر و بم آن آشنا باشند. باید بتوانند برنامه پیشنهادیشان را بر اساس نیازها و مطالبات شهروندان طراحی کنند و نشان دهند که ظرفیت تامین پشتوانه کافی برای اجرای برنامه‌شان را دارند و باید بدانند موفقیت آنها به عنوان یک نماینده مردمی در گرو تلاش و یادگیری مستمر است.

اگر بخواهیم سیاست‌های برخورد فعال با نامزدها را خلاصه کنیم با توجه به مباحثی که تا اینجا داشته ایم به این روشها می‌رسیم:

◀ از نامزدها برای حضور در سازمان دعوت کنید

از نامزدها برای بازدید از سازمان یا حضور در برنامه‌های سازمان دعوت کنید، چرا که صرف همین دعوت باعث جلب توجه نامزد به نام سازمان می‌شود.

سازمان با میزبانی از نامزدها در برنامه‌های مختلف می‌تواند فرصتی را برای افراد تحت پوشش و افراد ذینفع فراهم کند تا آنها با طرح پرسش و آشنایی با دیدگاه‌های نامزد منتخب با او بیشتر آشنا شوند. دعوتنامه بازدید از سازمان باید به تمام نامزدها - یا حداقل نامزدهای اصلی - فرستاده شود.

◀ برای نامزدها پرسشنامه بفرستید

توزیع پرسش‌نامه باعث می‌شود نامزدها - و همچنین عموم مردم - از مسائل مهم برای سازمان آگاه شوند. از همه نامزدهای حاضر در رقابت برای پاسخگویی به پرسش‌ها دعوت کنید. پس از گردآوری پاسخ‌ها، حتماً این مطالب را بر روی پایگاه اینترنتی سازمان قرار دهید یا از طریق دیگر شبکه‌های ارتباطی منتشر کنید.

بسیاری از نامزدها محدودیت زمانی دارند و با درخواست‌های بسیار روبرو هستند، و به همین دلیل سازمان برای انسجام بیشتر در کار و افزایش احتمال پاسخگویی نامزدها می‌تواند با سازمانی دیگر همکاری کرده یا وارد ائتلاف شود.

◀ نظرات و سیاست‌های سازمان را مطرح کنید

هر چند مسئولان منتخب می‌توانند در کل سال از نظرات و پژوهش‌های سازمان بهره بگیرند، انتخابات فرصتی مهم برای تاثیرگذاری و همچنین به نمایش گذاشتن دانش کارشناسی سازمان است. نامزدها در طول فعالیت کمپین خود برای پاسخگویی به پرسش‌ها و ارتباط با رای‌دهندگان به پژوهش‌های جدید و دیدگاه‌های تازه نیاز دارند. طرح

مورد سیاست‌های کلی آنها به توافق برسند.

◀ جمع کردن امضا برای بیانیه‌های عمومی

گاهی اوقات سازمان‌های مردم‌نهاد سعی می‌کنند با جمع آوری امضای نامزدهای انتخاباتی در زیر بیانیه‌هایی که تهیه می‌کنند، آنها را در موقعیت پاسخگویی، تعهد و حمایت از هدفشان قرار دهند. این اقدام اگر چه موجب معرفی دیدگاه سازمان‌های مردم‌نهاد به نامزدهای انتخاباتی می‌شود و آنها را با چالش‌ها و دغدغه‌های موجود آشنا می‌کند، اما هیچ ضمانت اجرایی از سوی نامزدهای انتخاباتی به دنبال نخواهد داشت. چرا که نامزدهای انتخاباتی از هیچ‌جانات زمان انتخابات آگاه‌اند و از این فرصت برای جلب رای بیشتر استفاده می‌کنند.

برای مثال یک نامزد انتخاباتی ممکن است در زمان انتخابات از اکثر بیانیه‌هایی که با هدف کاهش فقر، احیای محیط زیست، ایجاد شغل، افزایش درآمد و یا کمک هزینه تحصیلی تهیه شده حمایت کند. اما همه این وعده‌ها بعد از پایان انتخابات آگاهانه یا ناآگاهانه فراموش می‌شود. به این دلیل که:

- بیانیه سازمان مردم‌نهاد، فاقد سازوکار اجرایی مناسب برای پیگیری مفاد آن است. به این معنی که معمولاً محتوای بیانیه از یک پیام انتزاعی فراتر نمی‌رود و برای نامزد انتخاباتی روشن نیست که امضای آن چه تعهداتی را برای وی در پی دارد.
- بیانیه‌ها اغلب با رویکرد کلی نسبت به مشکلات و مسایل در صدد جلب مشارکت دست‌اندرکاران هستند. همین مسئله در طرح مطالبات ایجاد ابهام می‌کند و نامزد انتخاباتی را در تهیه یک برنامه مناسب دچار تردید می‌کند. برای مثال یک سازمان مردم‌نهاد حامی زنان، در بیانیه‌ای که در حمایت از زنان منتشر می‌کند، از نامزدهای انتخاباتی می‌خواهد مسایل زنان را در اولویت قرار دهند و به جای طرح یکی از مطالباتی که از نظر زنان در اولویت قرار دارد، به شرح مفصلی از وضعیت موجود می‌پردازد.

- تفکیک و اولویت بندی مشکلات و مطالبات یکی از اقداماتی است که می‌تواند پیگیری مطالبات را تسهیل کند و نامزدهای انتخاباتی را به نمایندگانی پاسخگو تبدیل کند. بهتر است سمن‌ها به جای صدور بیانیه، برنامه‌ها و شعارهای نامزدها را بررسی کنند و پس از انتخاب آنان، پیگیر اجرای آن برنامه‌ها و تحقق وعده‌های نامزدها باشند.

۵. ترغیب به رای دادن

سازمان‌های مردم‌نهاد گاه به دنبال آگاهی‌بخشی بیشتر به کارکنان، افراد تحت پوشش و باهمستان درباره حق رای هستند. یکی از

دیدگاه‌های سازمان درباره سیاست‌ها و ارائه این دیدگاه‌ها به نامزدها در پیشبرد مأموریت سازمان موثر است، اما سازمان باید پژوهش‌ها و دیدگاه‌های خود را در اختیار همه نامزدها قرار دهد تا به هیچ وجه شائبه این که سازمان بازوی مشورتی نامزد یا حزب خاصی است به وجود نیاید.

◀ در برنامه‌های انتخاباتی نامزدها شرکت کنید

در برنامه‌هایی که محل حضور نامزدها است حاضر شوید و سوال بپرسید. اما اگر نمایندگی سازمان را بر عهده دارید، باید رویکردی کاملاً فراجزبی داشته باشید؛ مثلاً باید از همه نامزدهای حاضر در رقابت سوالی یکسان بپرسید.

۴. پیگیری مسائل در طول انتخابات

اکثر سازمان‌های مردم‌نهاد به تغییر و بهبود سیاست‌های کلی به نفع گروه‌های آسیب‌پذیر توجهی ویژه دارند. مسایلی همچون آموزش، مسکن، محیط زیست یا اولویت‌های بودجه‌بندی کانون مأموریت سازمان‌های مردم‌نهاد هستند. این سازمان‌ها گاه در طول انتخابات با نامزدها و نمایندگان مذاکره می‌کنند و برای مشکلات و مسایلی که با آن روبرو هستند به دنبال راه حل می‌گردند.

سازمان‌های مردم‌نهاد گاه موضعی را در خصوص مسایل مرتبط با سیاست عمومی اتخاذ می‌کنند که برخی از آنها مایه اختلاف نظر بین نامزدهای انتخاباتی است. اما اگر اطلاع‌رسانی درباره این مسایل در طول انتخابات به شکل مخالفت یا حمایت از برخی نامزدها دیده شود، این احتمال وجود دارد که این اطلاع‌رسانی نوعی فعالیت حزبی تلقی گردد. اگر سازمان در اطلاع‌رسانی خود از نامزد یا نامزدهایی خاص نام ببرد، این احتمال بیشتر می‌شود.

بنابراین، بهتر است سازمان‌های مردم‌نهاد در فعالیت‌های انتخاباتی خود با احتیاط به چنین مواردی اشاره کنند و به دقت به شیوه ارایه پیام و کلمات و جملاتی که به کار می‌برند توجه داشته باشند.

برای مثال، سمن‌ها می‌توانند با استفاده از جداول مقایسه‌ای برنامه‌های نامزدها را تحلیل کنند و در اختیار رای‌دهندگان قرار دهند یا در مورد پیامدهای مثبت یا منفی برنامه‌هایی که نامزدها ارایه می‌دهند به طور مستدل و منطقی برای رای‌دهندگان و خود نامزدها اطلاع رسانی کنند. باید در نظر داشت بین موضع‌گیری حزبی و انفعال مرز باریکی وجود دارد. سازمان‌های مردم‌نهاد باید قادر باشند بدون موضع‌گیری حزبی و با در نظر گرفتن منافع باهمستان با نامزدهای انتخاباتی در

مشارکت اعضای باهمستان است؟

اگرچه ترغیب شهروندان به شرکت در انتخابات همواره مهمترین هدف سازمان‌های مردم‌نهاد است، اما گاهی افزایش تعداد رای‌دهندگان لزوماً به معنای مشارکت فعال و آگاهانه ساکنان محل نیست. یعنی رای بالا ست اما رای ساکنان محل نیست. مشکل از اینجا پیدا می‌شود که وقتی رقابت‌های انتخاباتی رونق پیدا می‌کند، نامزدها ممکن است برای کسب رای بیشتر متوسل به افرادی خارج از باهمستان شوند و همین مسئله در نهایت موجب حذف نمایندگان محلی و مشارکت آنها در تصمیم‌گیری شود.

به عبارت ساده، نامزدهای غیر متعهد ممکن است با صرف هزینه از افراد مناطق دیگر دعوت کنند تا در روز رای‌گیری به آنها رای دهند. این وضعیت اگرچه در انتخابات شورای شهر و مجلس کاربرد ندارد اما در انتخابات محلی و انجمن‌های شورایی می‌تواند عامل تهدید به شمار رود. بهترین راه پیشگیری از ورود رای این افراد به صندوق‌های رای محلی، مشارکت اهالی باهمستان در روند انتخابات و روز رای‌گیری است. بنابراین سازمان‌های مردم‌نهاد، باید به دنبال جلب و افزایش مشارکت آگاهانه و متمرکز اعضای باهمستان باشند، کانون‌های محلی رای را بشناسند و با داشتن یک برنامه آموزشی و ترویجی مناسب، مانع بروز چنین اتفاقاتی بشوند.

◀ منظور از کانون‌های رای محلی چیست؟

برای ارتباط سریعتر و موثرتر با اعضای باهمستان، سمن‌ها باید کانون‌های رای محلی را بشناسند. انجمن‌های اولیا و مربیان، هیات‌های مذهبی، هیات امنای مساجد، بسیج محل، برنامه‌های متمرکز گروهی مانند مراسم ورزش صبحگاهی در محل، تیم‌های ورزشی، قهوه‌خانه‌ها و پاتوق‌های محلی نقاط مناسبی برای حضور رای‌دهندگان بیشتر هستند. حضور سمن‌ها در این گروه‌ها علاوه بر اینکه فرصت شناخت بیشتر از افراد گروه‌های مختلف را برای آنها ایجاد می‌کند، محل مناسبی نیز برای ترویج مشارکت در تصمیم‌گیری‌های محلی است. بخش عمده‌ای از آموزش به رای‌دهندگان و نامزدها چنانچه در این کانون‌ها انجام شود، اثراتی پایدارتر و موفقیت‌آمیزتر خواهد داشت.

مهمترین اهداف این سازمان‌ها، ترغیب اعضای باهمستان به شرکت در انتخابات و تسهیل این روند است. به عنوان مثال، سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توانند لیستی تهیه کنند شامل آدرس تمام حوزه‌هایی که شهروندان می‌توانند در آن حوزه‌ها رای دهند. یک نمونه پیشرفته‌تر این امر هم می‌تواند تهیه یک وب سایت اینترنتی باشد که طی آن افراد با وارد کردن آدرس خود به صورت اتوماتیک، لیست نزدیک‌ترین حوزه‌های انتخاباتی به محل سکونت خود را مشاهده نمایند.

از دیگر موارد مهم، ترغیب به مشارکت به‌خصوص در روزهای نزدیک به زمان انتخابات است. یک راه ساده برای این امر حضور گروه‌های دو یا سه نفره از افراد سازمان در مناطق پرجمعیت مانند میدان‌های مهم شهر یا شهرستان، بازار روستا و مانند آن است تا ضمن صحبت با شهروندان آنها را به ضرورت رای دادن ترغیب کنند.

افراد سازمان می‌توانند بروشور یا جزوه‌هایی هم تهیه کنند و آن را در اختیار مردم قرار دهند. توجه به این نکته ضروری است که در این جزوه‌ها نباید از هیچ حزب یا گروه خاصی یا نامزد ویژه‌ای حمایت شود. تنها می‌توان مواردی چون مهمترین دلایل مشارکت و ساده‌ترین راه‌ها برای رای دادن (از قبیل آدرس حوزه‌های انتخاباتی) را در این جزوه‌ها مطرح کرد.

در چنین فعالیتهایی خوب است افراد درگیر، مسائل و مشکلات احتمالی را که شهروندان مطرح می‌کنند در یک دفترچه کوچک یادداشت کنند تا در آینده و برای برنامه‌های مشابه استفاده شود. سمن‌ها باید کار حزبی را به احزاب، نامزدها، یا دیگر سازمان‌های سیاسی واگذار کنند. سمن‌ها عموماً با این نوع سازمان‌ها همکاری ندارند، مگر این که چارچوب فعالیت به شکل کاملاً فراحزبی طرح‌ریزی شده باشد.

همچنین، سازمان‌های مردم‌نهاد برای تسهیل کار در روز انتخابات از جایگاه مناسبی برخوردارند. مأموریت شهروندی سازمان‌های مردم‌نهاد باعث می‌شود این سازمان‌ها بتوانند نه تنها در ترغیب باهمستان‌ها به رای دادن نقشی مطلوب بازی کنند، بلکه همچنین در حوزه‌های انتخاباتی هم به طور داوطلبانه همکاری داشته باشند.

◀ آیا همیشه تعداد رای‌دهندگان نمایانگر میزان

یک مثال واقعی از مشارکت آگاهانه و متمرکز

در انتخابات شورایی که در یکی از محلات قدیمی شهر تهران برگزار شد، ۵ نفر از معتمدان محل نامزد انتخابات شدند. در مجاورت این محله قدیمی، یک مجتمع مسکونی ساخته شده است. در این انتخابات ۵ نفر هم از این مجتمع مسکونی نامزد شدند. در چنین شرایطی پیروزی نامزدهای مجتمع مسکونی به معنی این است که کسانی به عضویت در شورای محل انتخاب می‌شوند که کوچکترین شناختی از این محله‌های قدیمی ندارند. در این وضعیت یک سازمان مردم‌نهاد با حفظ موضع بیطرف، می‌تواند هم نامزدها و هم رای‌دهندگان را با شرایط ویژه انتخابات بیشتر آشنا کند. به عنوان مثال، با نامزدهای مجتمع مسکونی در مورد محله‌های قدیمی صحبت کند و آنها را با شرایط منطقه آشنا سازد. همچنین، با نامزدهای محله‌های قدیمی جلساتی برگزار کند و با آنها در مورد دغدغه‌های افراد جدید گفتگو کند. این کار از طریق برگزاری جلسات مشترک هم امکان پذیر است.

در نهایت، سازمان مردم‌نهاد با شناسایی کانون‌های رای در این منطقه و تلاش برای افزایش مشارکت مردم منطقه، این فرصت را به صورت برابر برای همه شهروندان ایجاد می‌کند که در روند انتخابات مشارکت حداکثری داشته باشند تا نمایندگان منتخب، نماینده حداکثر میزان ممکن از شهروندان منطقه باشند.

جدول ۵: یک مثال واقعی از مشارکت اهالی یکی از محله‌های تهران در انتخابات شورایی

◀ نقش جایابی صندوق رای در مشارکت موثر

محل استقرار صندوق‌های رای یکی دیگر از عوامل تاثیرگذار در میزان مشارکت شهروندان است. برای مثال ساکنان یک برج مسکونی کافی‌ست با آسانسور به لابی ساختمان بیایند رای را به صندوق بیاندازند و برگردند. در حالی که ساکنان یک محله دیگر شاید مجبور باشند مسیری طولانی را برای رسیدن به صندوق طی کنند.

هرچند معمولاً ستاد انتخابات و شهرداری متولی تعیین محل صندوق هستند، اما سازمان مردم‌نهاد محلی در صورت داشتن پشتوانه مردمی می‌تواند در این تصمیم تاثیر بگذارد تا بتواند برگزارکنندگان انتخابات را مجاب سازد تعداد صندوق‌های رای را افزایش دهند. همچنین، برای تسهیل دسترسی و رای دادن، بهتر است سازمان‌های مردم‌نهاد در هر منطقه، شعبه‌های رای را شناسایی کنند و پیش از انتخابات در مراسم مختلف لیست آنها را در بین مردم توزیع نمایند.

موضع کارکنان سازمان‌های مردم‌نهاد
در روند انتخابات

کارکنان سازمان‌های مردم‌نهاد مجاز نیستند در کمپین‌های انتخاباتی یک نامزد یا گروه سیاسی فعالیت کنند. به صورت معمول کارکنان سازمان‌های مردم‌نهاد ممکن است درخواست‌هایی را برای حمایت از نامزدی خاص دریافت کنند. در این صورت باید بین فعالیت در

سازمان خود یا کار کمپینی، یک مورد را انتخاب نمایند. فعالیت‌های شخصی هر یک از کارکنان سازمان مردم‌نهاد تصمیمی شخصی محسوب می‌شود. اما بهتر است این افراد توجه داشته باشند که اگر در انتخابات به کمپین یک نامزد یا حزب سیاسی کمک کردند این امر در سابقه آنها قرار می‌گیرد و اثرگذاری آنها را در انجام فعالیت‌های مردم‌نهاد در آینده کاهش خواهد داد. اجتناب از فعالیت به نفع یک نامزد شامل هرگونه فعالیت در فضای واقعی یا مجازی است. به عبارت بهتر، کارکنان سازمان‌های مردم‌نهاد نمی‌توانند در حساب شخصی خود در رسانه‌های اجتماعی از نامزدها حمایت کنند. فعالیت‌هایی از قبیل برچسب‌گذاری (درج هشتگ)، بازتوئیت، یا به اشتراک گذاشتن مطالب در کمپین‌های سیاسی یا سازمان‌های حزبی طرفدار نامزدها شامل این موارد است.

بدیهی است اگر کسی قصد دارد فعالیت سیاسی یا حزبی کند می‌تواند به صورت موقت یا دایم از شغل خود به عنوان یک فعال مردم‌نهاد کناره‌گیری کند و به یک نامزد انتخاباتی کمک نماید. در این صورت دیگر قواعد اجتناب از تایید یا رد یا نامزد انتخاباتی متوجه این شخص نیست.

ممکن است نامزدهایی که شور و اشتیاقی بیش از حد دارند نام سازمان مردم‌نهاد را در بروشورهای تبلیغاتی خود درج کنند. اگر این کار بدون اجازه سازمان انجام شود، تقصیری متوجه سازمان نخواهد بود. اما سازمان‌های مردم‌نهاد باید از آنها بخواهند نام سازمان را از این فهرست حذف کنند و چنین درخواستی را در وبسایت خودشان منتشر نمایند.

● منابعی برای مطالعه بیشتر

1. *A Nonprofit's Guide to Hosting a Candidate Forum* [PDF]. (2017, March 31). Nonprofit Voter Engagement Network. Retrieved March 31, 2017, from <http://www.nonprofitvote.org/resource-library/candidate-engagement-2/>.
2. Born, K. (2016, January 25). "The Role of Philanthropy and Nonprofits in Increasing US Voter Turnout" (SSIR). Retrieved March 31, 2017, from https://ssir.org/increasing_voter_turnout/entry/the_role_of_philanthropy_and_nonprofits_in_increasing_us_voter_turnout.
3. *Empowering Women for Stronger Political Parties, A Guidebook to Promote Women's Political Participation* [PDF]. (2012, February). United Nations Development Programme and National Democratic Institute.
4. *Hosting candidate debates: Public Charities Can Educate the Community Through Candidate Debates* [PDF]. (2017, March 3). Bolder Advocacy. Retrieved March 31, 2017, from <https://www.bolderadvocacy.org/resource/hosting-candidate-debates-public-charities-can-educate-the-community-through-candidate-debates>.
5. *Making votes count where we live*. (2014, March 08). CAWI-IVTF. Retrieved March 31, 2017, from <http://www.ca>.

BarzanProject.com

تمامی حقوق این کتابچه محفوظ و متعلق به برزن است. باز نشر محتوا و یا استفاده از آن تنها با ذکر منبع و ارائه لینک مستقیم مجاز است.
برزن عام‌المنفعه است و استفاده از محتوا و خدمات آن به قصد کسب و نفع مادی غیرقانونی است.